

محاصرۀ غزنی

کفتار سوم

جنبش معروف کابل چطور در تک قیام ملی بخود گرفت. که خدا یا غزنی فوراً به تعقیب سران ملی برخاستند.

در پایان سال سوم جلوس شاه شجاع بار دوم بر تخت افغانستان که در حقیقت امر آنرا باید سال سوم اشغال مملکت توسط فرنگی و سال سوم حکمفرمائی انگلیس هادر افغانستان خوانند ملت افغان که آنی از مخالفت عملی و علنی با اجنبی و شاه دست نشانده ایشان خود داری نکر دند در اثر سوء اداره ' اداره ئی که نظام آنرا چهار نفر : شاه شجاع ، نظام الدوله ، مکنا تن ، و برنس ' هر کدام متعلق بخود میداشت خراب شده رفت انگلیس ها که شاه شجاع راسه سال قبل (در ۱۸۳۸) بنام پادشاه آورده و بر خلاف میل ملت بر تخت افغانستان نشان دند بر خلاف نص معاهده ئی که با او بسته بودند کم کم و بصورت مخفی بنای مداخله در امور و مملکت گذاشتند چنانچه شاه شجاع صرف خود را بنام پادشاه میداشت و ملت ان شاهمی که جزئی اختیار نداشت و از اجنبیانی که همه امور را در دست گرفته بودند از هر دو سخت متنفر و از کار روائی های مضر طرفین نهایت منزجر بودند طبقه عوام مردم از عدم بازخواست ، ظلم ، تعدی ، لاقیدی انگلیس ها و عمال ایشان و سپاهیان آنها و طبقه خوانین بعلت کم شدن نفوذ و معاش و مقام خود از سلطه انگلیس و همکاری آنها بسطوه آمده بودند. و وضع مالیات جدید فشار استحصال آن به حکام ، صرف حصه معاش سران غلزائی به دسته های جدید عساکر ، سوء ظن نسبت به بزرگان قوم ، نقشه تبعید بعض از رؤسای خوانین به هند وستان به معیت مکنا تن ، بی امنیتی ، بی بازخواستی ، حق تلفی ، تجاوز بمال و جان و حتی ناموس ، قحطی و بسا چیز های دیگر ذهنیت عامه را از هر رهگذر آماده ساخت

ظاهر طور شود این دستگام، ظلم و تعدی و استبداد را که ساطهٔ منحوس اجانب
 بمیان آورده است از میان بردارند خوشبختانه آنچه روز زوال سلطهٔ انگلیس‌ها
 و اجنبی پرستان را نیز دیکتر ساخت حرکتی بوده که از طرف مخبرین
 و کماشتمگان فرنگی سرزد بدین معنی که چند نفر خائن (۱) موضوع تبعید ا
 رؤسا و خوانین را جعل نموده ذریعه مکاتیب ساختگی به خانه های ایشان
 رسا نیدند تا به زعم موهن لال اگر انقلابی رخ دهد
 از پربشانی انگلیس‌ها و توصل ایشان بخود بیشتر استفاده کنند و در
 صورتیکه فرنگی‌ها نابود شوند از ملیون صلح بگیرند، حرکت اول قیام
 عمومی بر علیه انگلیس‌ها از طرف عبدالله خان اچکزائی (۲) بر داشته شد،
 مشارالیه فوراً نزد نایب امین الله خان رفته و موافقت این مرد مجاهد را
 نسبت به نیات خود حاصل کرد و آنکام جمعی از سران قومی درین عزم
 ملی سهیم شدند و در نتیجه روز پنجشنبه ۲ نوامبر ۱۸۴۱ مطابق ۱۷ رمضان
 ۱۲۵۷ قیام عمومی با جنبش معروف کابل با آتش زدن خانه «الکسندر برنس»
 و قتل او و برادرش «کپطان برا دوت» آغاز یافت و بدون اینکه لشکر
 انگلیس از (شیر پور) و باقشون شاذ شجاع از (بالا چهار) کاری ساخته
 بتواند ملیون فقط جنبش خود را در شهر کابل توسعه داده و قیام عمومی
 از بیک خانه (خانه عبدالله خان اچکزائی) به محله، از محله به شهر، از شهر
 به قلعه های داخل و اطراف و از قلعه ها به نقاط دورتر شش گروهی و دوازده
 گروهی و ازین جاها به نقاط دور دست و شهرها مثل چاریکار، وردک،
 غزنی، جلال آباد، قلات غلجرائی، قندهار، دره خیبر و ماورای آن سرایت
 نمود و آنشی که بدست حاجی علی، هاشم کاه فروش، کاساحسین،

(۱) این خائنین عبارت از، ملا احمد مندنی وال مشهور به رنج فروش میرزا امام
 وردی میرحسن و جمعی دیگر بودند.

(۲) عبدالله خان اچکزائی که قیام ملی را با متفق ساختن زعمای در خانه خود بتاریخ
 اول نوامبر ۱۸۴۱ شروع کرد و از ۲ نوامبر نظر بر عملی آن شروع شد مردانه با فرنگی‌ها
 مقابله کرده و در جنگ بی بی ماعرو حین محاصره به چهارونی انگلیسی شیرپور در حالیکه
 از دسته فرمای ملی قیادت میکرد بتاریخ ۱۳ نوامبر شهید شد (مطابق ۲۷ رمضان ۱۲۵۷)

عبدالرحیم، محمد حسین خان عرض بیگی بساعت ۸ صبح ۲ نوامبر در خانه (برنس) افروخته شد چون برق در تمام مملکت شعله کشیده و هست و بود فرنگی و فرنگی آبان را مورد تهدید و قهر ملی قرار داد. بدین مناسبت روز ۲ نوامبر ۱۸۴۱ که ۱۰۸ سال از آن میگذرد در تاریخ معاصر افغانستان و در تاریخ لشکر کشی های استعماری انگلیس اهمیت فوق العاده دارد. مادرین روز باقیام دسته ئی از مجاهدین بساط سلطه انگلیس و شا لو ده استبداد شاه و عمال دست نشانده او را سرنگون کردیم و انگلیس ها ازین روز به بعد تا ۱۲ نوامبر ۱۸۴۲ که آخرین فرد سپاهی آنها از نغور مملکت خارج شد چنان صدمه مادی و معنوی کشید که نظیر آنرا تاریخ نظامی استعماری بریطانیا بیاد ندارد. موضوع قیام ملی (۲) نوامبر (۱۸۴۱) در کابل و چگونگی انبساط آن در روزهای مابعد چیزی است که به تفصیل آن اینجا کاری نداریم صرف برای اینکه تسلسل واقعات در نظر خواننده کمیخته نماید رؤس مطالب را در چند سطر خلاصه میکنم:

در موقعیکه در اطراف خانه (برنس) جمع شده بودند شاه شجاع و پسرش فتح جنگ در بالا حصار کابل بودند. مکناتین نماینده انگلیس با قسمت اعظم قوای فرنگی در چهارونی شیر پور و بقیه سپاه آنها در سیاه سنگ و دسته های منسوب به شاه در بالا حصار و عده ئی هم در قلعه های مختلف مثل: قلعه شریف و قلعه نشان خان بین شیر پور و ده افغانان فعلی و غیره تمرکز داشتند قراریکه تفصیل واقعات بر همه معلوم است بعد از صبح روز مذکور میان سران ملی و غا زبان و قوای فرنگی یک سلسله جنگ ها در پیرامون بالا حصار و در نقاط دیگر مثل برج وزیر فتح خان (در چار باغ فعلی وقوع داشت) قلعه نشان خان قلعه جعفر خان (نزدیک چها و نی قدیم شیر پور) قلعه ر کساب با شی (شرق چها و نی مذکور) قلعه محمد شریف (زاویه شمال غربی چها و نی) باغ شاه (در گوشه شرقی شهر نوفعلی) واقع شد و از روز چهارشنبه ۲۴ رمضان (۹ نوامبر) یازدهم شورش به بعد جنگ در دهکده بی بی ماهر و رسید و بتاریخ